

luchtkwaliteit

Wat doet uw gemeente er aan?

Natuur
en
Milieu

de **12** provinciale **Milieufederaties**

Vervuilde lucht leidt tot veel gezondheidsschade

Jaarlijks sterven 18.000 mensen vroegtijdig door het – jaar in, jaar uit – inademen van vervuilde lucht. Door ongezonde lucht lopen mensen een grotere kans op hart- en vaatziekten, astma en een verminderde longfunctie bij kinderen. Iedereen zal zich nog de satellietfoto's in de krant kunnen herinneren, waarop Nederland verscholen ligt onder een flinke deken van luchtvervuiling.

Het is vooral uitstoot van fijn stof door het verkeer en de industrie die de lucht ongezond maakt, maar ook de concentraties stikstofdioxide zijn op veel plekken te hoog.

Wat doen gemeenten aan luchtvervuiling?

Sinds 1 januari 2001 moeten gemeenten de luchtkwaliteit gedetailleerd in kaart brengen. Als blijkt dat de gezondheidsnormen worden overschreden, is de gemeente wettelijk verplicht een plan op te stellen met maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren.

In 2004 onderzochten Natuur en Milieu en de 12 provinciale milieufederaties hoe gemeenten de slechte luchtkwaliteit aanpakten. De uitkomsten waren ronduit alarmerend: de helft van de daartoe verplichte gemeenten had geen plan. De gemeenten die wel een plan opstelden kwamen vaak niet verder dan een vrijblijvend lijstje van mogelijke maatregelen. Natuur en Milieu en de milieufederaties waren daarom benieuwd hoe het er een jaar later voor staat.

De milieuoorganisaties legden opnieuw de luchtkwaliteitsplannen van alle gemeenten met een wettelijke planplicht langs de meetlat. De peildatum van het onderzoek is 1 december 2005: eventuele wijzigingen van na deze datum zijn niet meegenomen. Van Eindhoven, Breda, Den Bosch, Landsmeer en Breukelen is bekend dat ze na de peildatum aan de slag zijn gegaan met hun luchtkwaliteitsplan: mogelijk verdienen deze gemeenten daarmee een betere klassering dan in de lijst die we hier publiceren.

Wat is er onderzocht?

Heeft de gemeente een luchtkwaliteitsplan opgesteld? Worden effectieve maatregelen voorgesteld? Zijn de maatregelen concreet, dat wil zeggen is er een uitvoeringsplan en is er voldoende budget gereserveerd? Voor de analyse maakten we gebruik van onze Top 10 van maatregelen voor gezondere lucht (zie www.natuurenmilieunederland.nl). Invoering van deze maatregelen kan de emissies met 10 tot 40% terugdringen.

De resultaten zijn schokkend. Van de planplichtige gemeenten heeft 38% nog steeds geen plan en nog eens 40% van de gemeenten heeft een plan gemaakt waar concrete maatregelen bijna geheel in ontbreken. Slechts 14 gemeenten lijken de gezondheidsschade echt serieus te nemen en hebben redelijke tot goede plannen gemaakt. Als zij deze maatregelen snel invoeren, levert dit een belangrijke gezondheidswinst op. In het schema op de rechterpagina is te zien hoe de gemeentelijke plannen scoren. Het achterliggende rapport is te downloaden op www.natuurenmilieunederland.nl.

Welke gemeenten zijn verplicht iets aan luchtkwaliteit te doen?

Bron: MNIP, 2005. Bewerkt door: Natuur en Milieu.

De zwarte vlekken op de kaart zijn de gemeenten die verplicht een luchtkwaliteitsplan moeten maken. Dit zijn de gemeenten die de norm voor stikstofdioxide hebben overschreden. De grijze wolk op de kaart laat zien op welke plaatsen in 2003 de dagnorm voor fijn stof werd overschreden. Dat is dus op veel meer plaatsen het geval. In andere Europese landen moeten dan maatregelen worden genomen: Nederland vormt daarop een uitzondering. Dit is van groot belang omdat juist fijn stof de grootste gezondheidsschade veroorzaakt én omdat hier ook lokaal veel aan te doen valt.

TOP 10 van maatregelen voor gezondere lucht

- 1. SNELHEIDSVERLAGING.** Gemeenten dringen bij de rijksoverheid aan op snelheidsverlaging voor rijkswegen en/of verlagen de snelheid op hun eigen wegennet waar dit mogelijk en effectief is.
- 2. MILIEUZONES.** Gemeenten sluiten (delen van) de stad af voor de meest vervuilende (vracht-)auto's.
- 3. PRIJSBELEID.** Gemeenten voeren betaald parkeren in, bij voorkeur gedifferentieerd naar plaats en milieukenmerken van de wagens.
- 4. SCHEEPVAART.** Gemeenten stimuleren schone scheepvaart, onder andere via het differentiëren van haventarieven en het aanbieden van walstroom.
- 5. FIETSBELEID.** Gemeenten investeren in een actief fietsbeleid.
- 6. SCHOON OV.** Bussen met roetfilters, op aardgas of zelfs waterstof, te regelen via de concessieverlening, verkeer- en vervoerplannen en het aanleggen van tankpunten voor aardgas.
- 7. SCHOON EIGEN WAGENPARK.** Gemeenten schaffen alleen nog schone nieuwe voertuigen aan en zorgen voor roetfilters of ombouw naar aardgas voor hun bestaande wagenpark.
- 8. LANGZAAM RIJDEN GAAT SNELLER (LARGAS).** Gemeenten maken een inventarisatie van de mogelijkheden voor LARGAS en investeren in de benodigde voorzieningen.
- 9. INTENSIVERING VERGUNNINGVERLENING** aan de industrie. Gemeenten scherpen de eisen voor fijn stof in de vergunningverlening aan en intensiveren de actualisatie en handhaving. Voor zover dit nog niet bekend is, doet men onderzoek naar de feitelijke uitstoot van fijn stof (meten aan de schoorsteen).
- 10. TOETSING VAN PLANNEN.** Gemeenten voeren bij alle ruimtelijke, verkeers- en milieubeleidsplannen een luchtkwaliteitstoets uit. Daarnaast worden kwetsbare bestemmingen op de meest ongezonde plekken (denk aan scholen en ziekenhuizen langs snelwegen) verplaatst. De GGD wordt hierbij betrokken voor gezondheidkundig advies.

Dit is een uitgave van Stichting Natuur en Milieu en de 12 provinciale milieufederaties.
Kijk voor meer informatie op: www.natuurenmilieunederland.nl

Contactadres Stichting Natuur en Milieu
Karin Blaauw, k.blaauw@natuurenmilieu.nl
Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht
T. 030 – 233 1328 F. 030 – 233 1311
www.natuurenmilieu.nl

Tekst: Duco van Dijk
Vormgeving: Suggestie & Illusie
Druk: USPbv

top 10 topper

goed op weg

papieren tijgers

ambitieuze lege hulzen

struisvogel zonder plan

stofhappers zonder planplicht

criteria

- 5 of meer concrete maatregelen
- redelijke ambitie

- 2 – 5 concrete maatregelen
- redelijke ambitie

- 1 concrete maatregel
- 4 of meer beleidsvoornemens

- geen harde maatregelen
- minder dan 4 beleidsvoornemens

- er is geen plan opgesteld

- geen (bekende) overschrijding voor NO₂ in 2002, 2003 of 2004

gemeenten

- Amsterdam
- Haarlem
- Leiden
- Nijmegen
- Rotterdam
- Tilburg

- Amersfoort
- Apeldoorn
- Arnhem
- Delft
- Den Haag
- Dordrecht
- Groningen

- Aalsmeer
- Amstelveen
- Breda
- Eindhoven
- Haarlemmermeer
- Hendrik-Ido

- Alblasterdam
- Barendrecht
- Helmond
- Katwijk
- Maassluis
- Maastricht
- Ridderkerk

- Albrandswaard
- Alkmaar
- Breukelen
- Bunnik
- Den Bosch
- Diemen
- Heerlen

- Alle gemeenten onder de lijn Terschelling-Winterswijk die geen planplicht

<ul style="list-style-type: none"> • Rotterdam • Tilburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Den Haag • Dordrecht • Groningen • Utrecht 	<ul style="list-style-type: none"> • Haarenimmermeer • Hendrik-Ido-Ambacht • Hilversum • Leiderdorp • Leidschendam/Voorburg • Ouder-Amstel • Uithoorn 	<ul style="list-style-type: none"> • Maasstuis • Maastricht • Ridderkerk • Rijswijk • Sliedrecht • Valkenswaard • Vlaardingen • Waalre • Zwijndrecht 	<ul style="list-style-type: none"> • Den Bosch • Diemen • Heerlen • Landsmeer • Maarssen • Muiden • Nieuwegein • Oosterhout • Papendrecht • Pijnacker-Nootdorp • Roermond • Schiedam • Sittard-Geleen • Uden • Veenendaal • Vianen • Westland • Zeist • Zwolle 	<ul style="list-style-type: none"> • winterswijk <p>die geen planplicht hebben (zie kaart)</p>
--	---	--	---	---	---

Van de 61 planplichtige gemeenten die we onderzochten heeft 38% (23 gemeenten) nog steeds geen plan. De lat lag bij onze analyse overigens niet bijzonder hoog. Het enige dat gedaan hoeft te worden voor het predikaat 'goed op weg' is het nemen van twee concrete maatregelen: bijvoorbeeld (ruimtelijke) plannen toetsen op luchtkwaliteit en bij andere overheden aandringen op snelheidsverlaging.